

KNEŽJI KAMEN.

Spisal Anton Aškerc, za oder priredil Jaka Špicar.

Pod mogočno lipo stoji knežji kamen. Mesečna noč.

Vile (obletavajo kamen pojoč): Kresna noč! Kresna noč! (OdHITE)

Govorilni zbor za odrom: Polje lepo, polje Gosposvetsko,
dežele koroške ti cvet!

Kaj pomeni kamen stari v tebi,
svedok iz neznanih nam let?

Vile (od daleč): Kresna noč! Kresna noč!

Stojan (pride, obstoji in gleda kamen: Ni to prèstol. kàli?

Kdo sedel je tukaj? Povej!

Nem si! Mah že te obrašča zelen,
razpadeš pač prej ali slej!

Nem si! Tiho vse okoli tebe,

Ko solnce ti sije, molčiš;

a, ko noč na tebe pade črna,

ti ves oživiš - govoriš!

Vrača li se duša pogubljena
pri živih iščoča miru?

Mar osvete prosi senca jадna

ubitega tu brez brez sledu?

In pregnati jih, duhove nočne
s prestola ves trud je zamanj!

Kaj za rajne zmolil rožnih vancev
je tukaj že Gosposvečan!

Kaj storili vse za duš smo pokoj!

Kdorkoli za kamen tà vè,
vejo vrže, rožo poljsko predenj,
po cesti tod mimogredè.

Ko naraslo to vejèvje, cvetje,
zažgali grmado smo to:

Mir imela duša bo nesrečna,
nazaj poslej več je ne bo!

A, ko polnoč klàdivo odbije,
pri stolu duhove zbudi;

zopet kliče, toži, vzdihà nekdo
vso noč, dokler zor zarudi.

Po menihe smo poslali v mesto,
in prišli pobožni možje;

pokropili kamen z vodoj svetoj,
moliti začeli kleče.

In molili ves dan samotarji,
vigilije peli na glas,

litanjije peli, čteli maše
za duše nerešene spas.

A, ko polnoč klādivo odbije,
pri kamnu strahove zbudi:

spet tu kliče, toži vzdih nekdo
vso noč, dokler zor zarudi.

Vsako noč tu straši na prestolu.
No, boče pač tudi nocoj?

Kresna noč - a jaz pa nosim v žepu -
zdaj praprотно seme s seboj!

Vile (od daleč): Kresna noč! Kresna noč!

Stojan: Bajna noč, ti vseh noči kraljica!

Ti svet nam razgališ čarov....

Bom jaz tudi gledal čuda tvoja,

ko doba napoči duhov? -

(Sede k kamnu na tla in polagoma zaspi. Od daleč se čuje prva kitica
pesmi "Nmav čez izaro...". Po pesmi bije v stolpu mogočno in težko
polnoč. Močan grom se začuje, kaor potres. Izza lipe tsopi duh, velik
in mogočen, kakor lipa sama in sede na kamen.)

Stojan: Kaj - beđim li, ali samo sanjam?

Ni bil to potres pod manov?

Je li zemlja vrgla ga iz sebe?

Na stol se je nekdo popel. (Mesečina ugaane)

Kdo si duša ti, nesrečna tukaj?

In kake želiš pomoči?

Kdaj nehàš tu strašiti ponoči?

Kmet Stojan bi rešil te rad....

Duh: Kdo sem, vprašàš me, neznanec smeli?

Po krvi, po stanu tvoj brat!

Čuj, svobode naše pokopane

pomnik je tà kamen jedin!

Tujcu suženj ti pozabil davno,

da otec svobodnih si sin!

Knezov naših prestol je slovenskih

tà kamen! Tegà ti ne znaš?

Samo sedel tu, Borut, Gorazd je

pa Ingo, poslednji knez naš!

Tu volili smo sami si kneza;

kmet sam mu dajal je oblast;

narod sam iz sebe mu izročal

moč žezla in krona je čast...

Domovine le iskati sreče,

vsem braniti pravdo vsikdàr,

z mečem v roki tu prisezal glasno

v jezuku je našem vladar!

Čitaj črke tu na kamnu svete! -

Ni vdolbli smo v kamen jih, znaj!

PRAVDO BRANY VDOVE - domovine...

A, kdo vam jo brani sedaj?

Mi sedeli s knezom smo za mizoj -
za vrati stojite zdaj vi! ....
Mi iz polnih skled obedovali,
a, vam še ne dajo kosti!....

Edaj izpolni se napis na kamnu?

Da duh bi moj mir že objel!

Kdaj, vi bratje.....(Petelinov klic - duh zgine)

Stojan (se je predramil): Čuj pri Gospi Sveti (vstane)

petelin tam še je zapel! (Za gorami zarja)

Za zoroj že svita se dan....

Kaj je bilo pač to v kresni noči?

Resnica mar ali le san? (Odhaja)

(Od daleč pesem: Vse minulo je..... Med pesmijo zastor.